

1979, 21. února – Sdělení VONS č. 79 „Vojtěch Srna a Miloslav Šváček obžalováni“ o obžalobě Vojtěcha Srny z trestného činu maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi a Miloslava Šváčka z pomoci k tomuto trestnému činu podané okresním prokurátorem v Ústí nad Orlicí.

Okresní prokurátor v Ústí nad Orlicí JUDr. Josef Lokvenc podal dne 15. 1. 1979 okresnímu soudu obžalobu na Vojtěcha Srnu a Miloslava Šváčka (viz naše sdělení č. 31)¹.

Vojtěch Srna, nar. 30. 1 1932, bytem Podolí čp. 1, okres Brno-venkov, římsko-katolický duchovní, který nyní pracuje jako topič, je žalován, že „v době od 11. 7. 1977 do 21. 7. 1977 vykonával v esperantském táboře v Herborticích, okres Ústí nad Orlicí, společně s polským duchovním Zielonkou pro účely tábora a jeho účastníky duchovenskou činnost, ačkoliv státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti měl pouze pro svoji farnost ve Svatoslavi, okres Brno-venkov, tedy v úmyslu mařit nebo ztěžovat výkon státního dozoru nad církví a náboženských společnostmi“.²

Miloslav Šváček, nar. 2. 2. 1941, bytem Penčice čp. 16, okres Přerov, vedoucí střediska zemědělského stavebního sdružení Přerov, podle textu obžaloby „v době od 11. 7. 1977 do 21. 7. 1977 jako vedoucí esperantského tábora v Herborticích, okres Ústí nad Orlicí, jednak zajistil konání duchovenské činnosti pro účastníky tábora, jednak prováděl překlad duchovních mší z esperanta do češtiny, tedy poskytoval jinému pomoc k spáchání trestného činu maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi podle § 178 tr. z.“.

Příslušné zákonné ustanovení trestního zákona zní: „Kdo v úmyslu mařit nebo ztěžovat výkon státního dozoru nad církví nebo³ náboženskou společností poruší ustanovení zákona o hospodářském zabezpečení církví nebo náboženských společností, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.“ Zmíněný zákon z roku 1949 stanoví jen tolik, že duchovenskou

činnost mohou vykonávat jen osoby, jež k tomu mají státní souhlas, že každá ustanovení (volba, jmenování) duchovního vyžaduje předchozí státní souhlas a že tento souhlas obdrží duchovní od krajského národního výboru svého stálého bydliště.⁴ Konkrétní praxe státního dozoru nad církvemi se však řídí různými neveřejnými směrnici, jež nemají povahu zákona a jsou sdělovány někdy jen ústně. Na to se také odvolává text obžaloby, kde stojí: „... jak bylo vyšetřováním zjištěno, tak v esperantském táboře v roce 1977 byl přítomen též obviněný Vojtěch Srna. V té době byl duchovní římsko-katolické církve se státním souhlasem k výkonu duchovenské činnosti pro farnost Svatoslav, okres Brno-venkov. Jako takový věděl velmi dobře, neboť byl o tom poučován příslušnými orgány, za jakých podmínek může vykonávat duchovenskou činnost mimo obvod své farnosti.“ Že toto „poučování“ duchovních ze strany státních orgánů jde velmi daleko a zasahuje hluboko do „vnitřních náboženských záležitostí“ – slovy oficiální terminologie – totiž i do sféry teologické a dokonce liturgické, názorně dosvědčuje další citace z obžaloby: „Tak jak bylo vyšetřováním zjištěno, tak obviněný Srna jednak sám několikrát sloužil duchovní mši, a jednak při duchovních mších, které sloužil polský duchovní Zielonka, tento ministroval, neboli sloužil duchovní mši se Zielonkou společně. Obviněný Srna jistě velmi dobře věděl, že v římsko-katolické církvi platí obyčej, že pro ministrování se používá laických věřících.

Když však konají mši duchovní z povolání společně, a to ať již v hodnostech kněžských nebo biskupských, arcibiskupských nebo kardinálských, vždy se jejich spoluúčast označuje jako koncelebrace a nepovažují se tudíž za pouhé ministranty (viz vyjádření ministerstva kultury č. 12). Z tohoto vyjádření nutno činit závěr, že obviněný Srna jako duchovní měl mít souhlas duchovního tajemníka ONV v Ústí nad Orlicí pro tuto činnost. On však o tento souhlas nepožádal, a proto vykonával činnost, pro kterou neměl povolení.“

Obraz právního postavení věřících ČSSR, jak jej dokresluje citovaná obžaloba, je otřesný a pro mnoho lidí, kteří se s touto sférou prakticky nesetkávají, možná neuvěřitelný. V atmosféře zastrašování, v níž věřící v Československu po desetiletí žijí tito sami

mnohdy různé nezákonnosti a příkoří vůči nim páchané zatajují nebo se soukromě obracejí na církevní představitele, kteří se však k těmto případům dosud veřejně nevyjádřili (viz naše sdělení č. 73 k případu J. Pavlíčka)⁵.

Podle třetího a pátého odstavce 18. článku Mezinárodního paktu o občanských a politických právech má každý právo projevovat svou víru sám nebo společně s jinými ať veřejně nebo soukromě, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou, zachováváním obřadů a vyučováním. Toto právo může být podrobeno pouze takovým omezením, jaká předpisuje zákon a která jsou nutná k ochraně národní bezpečnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo morálky nebo základních práv a svobod jiných.⁶ Zde je klíč k výkladu zákona o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností z r. 1949 a pokud nějaké další směrnice nebo vyjádření tato omezení ještě zužují, je na příslušných státních institucích, aby v souladu s 2. článkem zmíněného paktu podnikly nutné kroky k schválení takových zákonodárných nebo jiných opatření, která jsou nutná k uplatnění práv, uznaných v paktu. Dříve však, než k těmto krokům dojde, vyjadřujeme veřejně svou solidaritu s lidmi, kteří mají stát před soudem pro uplatnění práva na svobodné vyjádření své víry, jak je tomu právě v případě Vojtěcha Srny a Miloslava Šváčka. Hlavní líčení proběhne u okresního soudu v Ústí nad Orlicí 22. února 1979.

Informace o Chartě 77, r. 2, 1979, č. 3, s. 8–9.

POZNÁMKY

- ¹ Dokument č. 31. K případu Vojtěcha Srny a Miloslava Šváčka viz dále sdělení VONS č. 81, 101, 105 a 110, dokumenty č. 81, 101, 105 a 110.
- ² Obžalobu podanou 15. 1. 1979 okresním prokurátorem v Ústí nad Orlicí JUDr. Josefem Lokvencem na V. Srnu a M. Šváčka viz in: OS v Ústí nad Orlicí, soudní spis k případu Miloslava Šváčka a Vojtěcha Srny (spis. zn. 1 T 29/79) uložený jako příloha rehabilitačního spisu, spis. zn. 2 Rt 75/91; též LP, Sb. VONS, inv. č. 283, sign. I/2, kart. 44.

- ³ Viz Trestní zákon ze dne 29. listopadu 1961. *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*, r. 1961, s. 492.
- ⁴ Viz Zákon č. 218/1949 Sb. o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem ze 14. 10. 1949. *Sbírka zákonů republiky Československé*, r. 1949, s. 640–641. Viz též metodický výklad udělování státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti Sekretariátu pro věc církevní Ministerstva kultury ČSR ze 30. 6. 1975 uložený in: OS v Ústí nad Orlicí, soudní spis k případu Miloslava Šváčka a Vojtěcha Srny (spis. zn. 1 T 29/79) uložený jako příloha rehabilitačního spisu, spis. zn. 2 Rt 75/91.
- ⁵ Dokument č. 73.
- ⁶ Jedná se o omyl, osmnáctý článek Mezinárodního paktu o občanských a politických právech obsahuje pouze čtyři odstavce. V prvním je uvedeno: „1. Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. Toto právo zahrnuje v sobě svobodu vyznávat nebo přijmout náboženství nebo víru podle vlastní volby a svobodu projevat své náboženství nebo víru sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou, zachováním obřadů a vyučováním.“ Třetí odstavec obsahuje tuto větu: „Svoboda projevat náboženství nebo víru může být podrobena pouze takovým omezením, jaká předpisuje zákon a která jsou nutná k ochraně veřejné bezpečnosti, pořádku, zdraví nebo morálky nebo základních práv a svobod jiných.“ Viz Vyhlášku ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb. z 10. 5. 1976 o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*, r. 1976, s. 573–574.